

Pincode.

Goede tijden, slechte tijden

24/1/24

Noordhoff Uitgevers

Iedereen leert

Hoofdstuk 1 | Schommelingen in de economie

- 1.1 [De conjunctuur](#)
- 1.2 [Inflatie](#)
- 1.3 [De arbeidsmarkt](#)

1.1 De conjunctuur

“Gaait het goed met de economie?”

Dat meten we doorgaans met het bruto binnenlands product (bbp).

De **trendmatige ontwikkeling** van het bbp ligt rond de 2,3% per jaar.

Trendmatige ontwikkeling:

Verwachte gemiddelde economische groei, op basis van historische trends en economische verwachtingen.

1.1 De conjunctuur

De groei van het bbp wordt bepaald door de kwaliteit en kwantiteit van de productiefactoren in een land.

Als alle beschikbare productiefactoren optimaal worden ingezet, bereik je de **productiecapaciteit**.

Productiecapaciteit:
Maximaal mogelijke
productieomvang.

1.1 De conjunctuur

Het bbp groeit niet altijd even hard; de **conjunctuur** schommelt om de trendmatige ontwikkeling heen:

- Economische groei $<$ trend \rightarrow **laagconjunctuur**
- Economische groei $>$ trend \rightarrow **hoogconjunctuur**

Conjunctuurbeweging:
De veranderingen in de productiegroei van de economie.

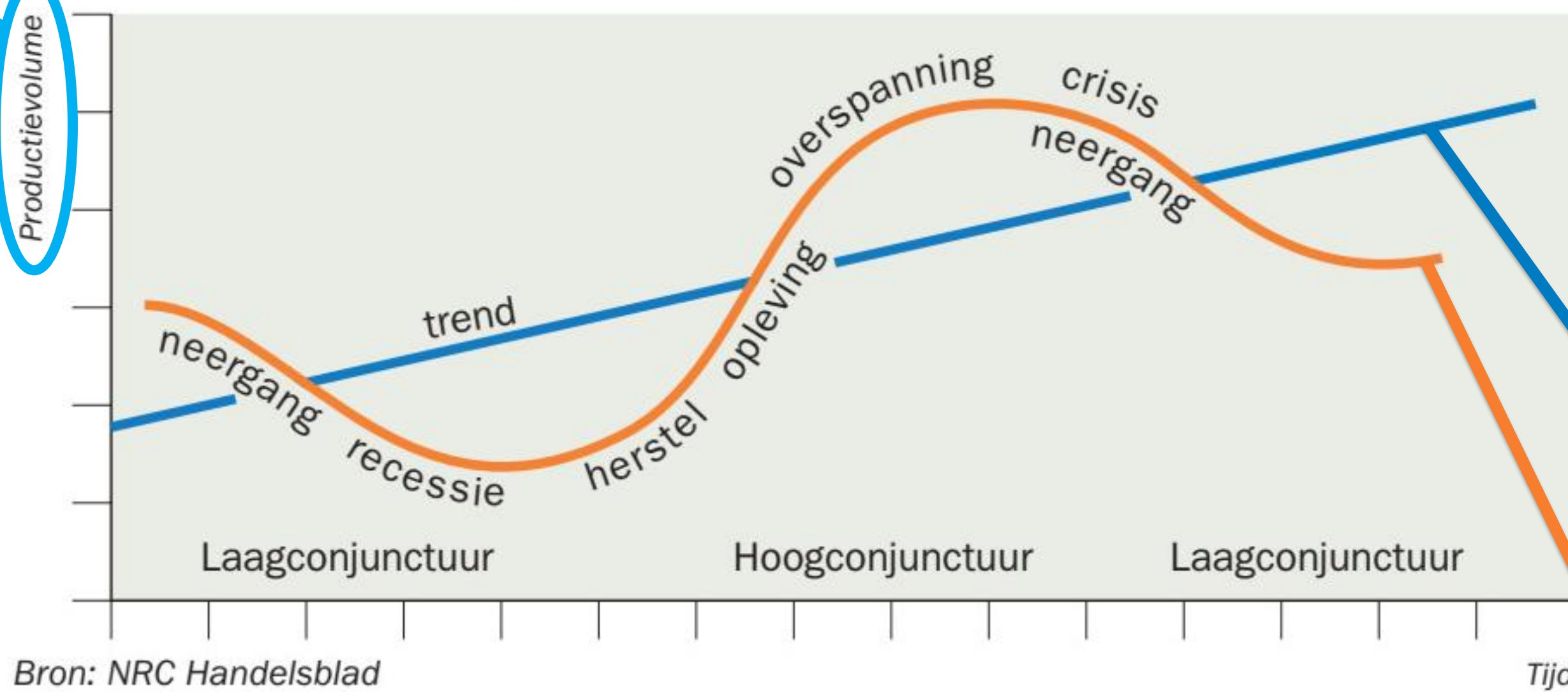
Laagconjunctuur:
Periode waarin de economische groei lager is dan de trendmatige groei.

Hoogconjunctuur:
Periode waarin de economische groei hoger is dan de trendmatige groei.

1.1 De conjunctuur

Reëel
bbp

Figuur 10 Schema van een conjunctuurgolf

Bron: NRC Handelsblad

Blauw = gemiddelde groei van de productie op langere termijn.

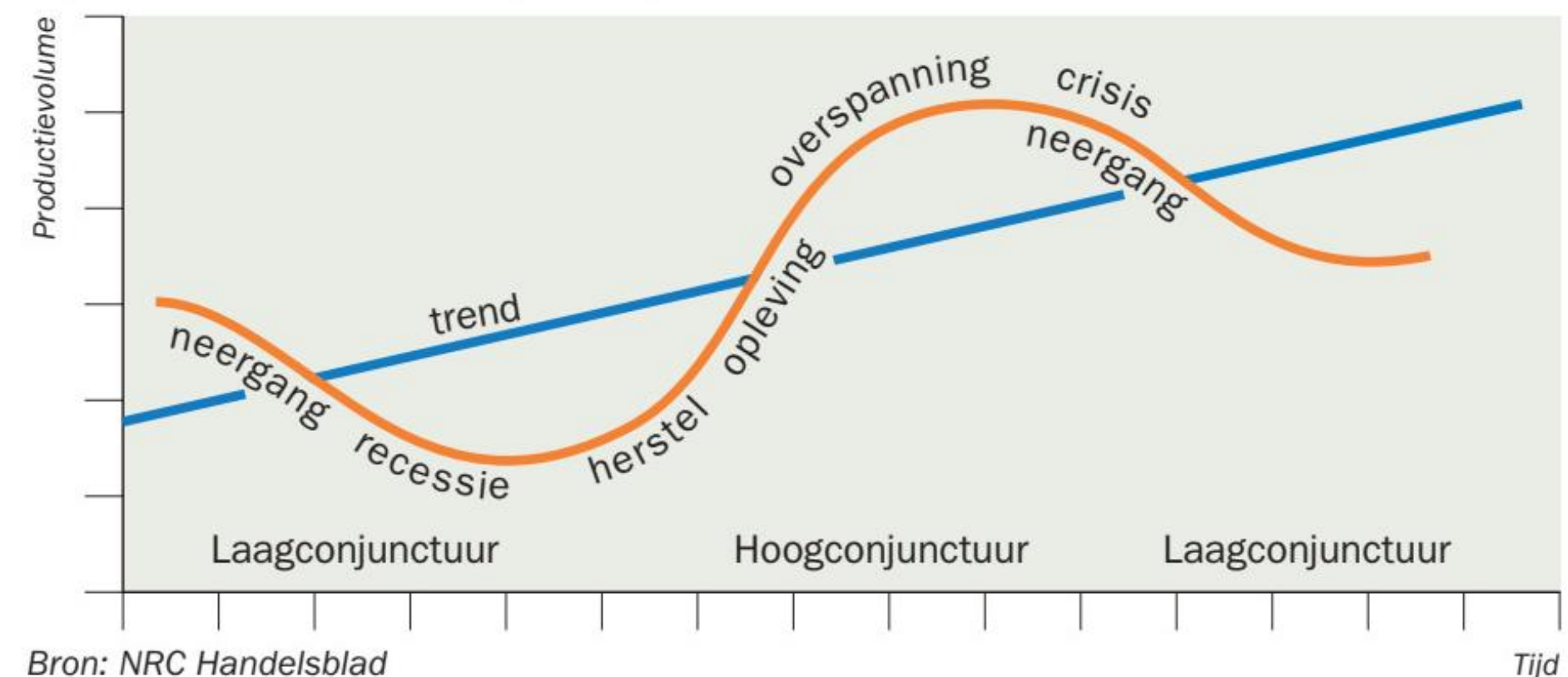
Oranje = feitelijk gerealiseerde productie.

1.1 De conjunctuur

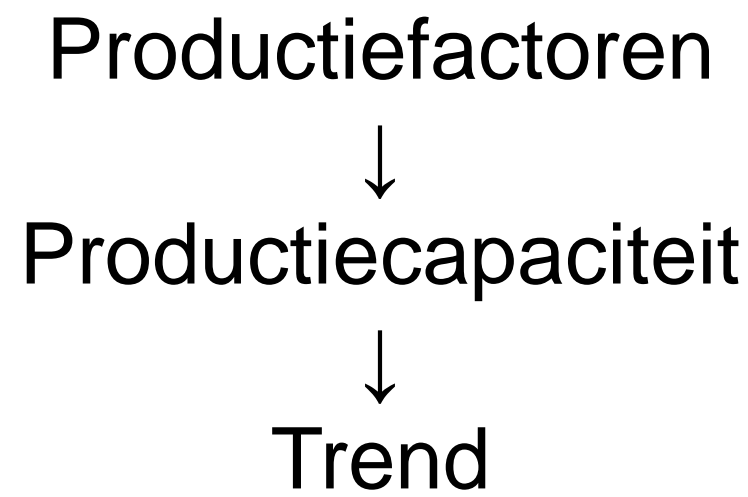
- *Neergang*
Economische groei begint af te nemen
- **Recessie**
Economische krimp houdt aan
- *Herstel*
Krimp stopt en slaat om in groei
- *Opleving*
Groei houdt meerdere kwartalen aan
- *Overspanning*
Bestedingen zijn zo hoog dat de grens van de productiecapaciteit wordt bereikt
- *Crisis*
Groei stopt en begint af te nemen

Recessie:
Als het bbp twee opeenvolgende kwartalen krimpt.

Figuur 10 Schema van een conjunctuurgolf

1.1 De conjunctuur

Effectieve vraag:
Totale vraag van gezinnen, bedrijven, overheid en buitenland.

Figuur 3 Structuur en conjunctuur

1.1 De conjunctuur

Kenmerken van laagconjunctuur:

- Teruglopende effectieve vraag → **onderbesteding**
- Dalende **bezettingsgraad**
- **Conjuncturele werkloosheid**
- Minder vraag naar kapitaal door gezinnen en bedrijven → dalende rente

Onderbesteding:

De bestedingen zijn te laag om alle productiemiddelen volledig te benutten.

Bezettingsgraad:

De mate waarin de productiecapaciteit bezet wordt.

Conjuncturele werkloosheid:

Werkloosheid die ontstaat door terugvallende bestedingen.

1.1 De conjunctuur

Kenmerken van hoogconjunctuur:

- Toenemende effectieve vraag → **overbesteding**
- **Bestedingsinflatie**
- Bezettingsgraad maximaal
- **Krappe arbeidsmarkt** → loonstijgingen
- Meer vraag naar kapitaal door gezinnen en bedrijven → stijgende rente

Overbesteding:

De bestedingen zijn hoger dan de productiecapaciteit.

Bestedingsinflatie:

Stijging van het prijspeil, veroorzaakt door overbesteding.

Krappe arbeidsmarkt:

De vraag naar arbeid > aanbod van arbeid.

1.1 De conjunctuur

Wat zijn de gevolgen voor de overheid van conjunctuurschommelingen?

Hoogconjunctuur

- Meer belastinginkomsten
- Minder uitgaven aan uitkeringen

Overheidsoverschot
(begrotingsoverschot)

Laagconjunctuur

- Minder belastinginkomsten
- Meer uitgaven aan uitkeringen
- Overheidsinvesteringen nodig om economie te stimuleren

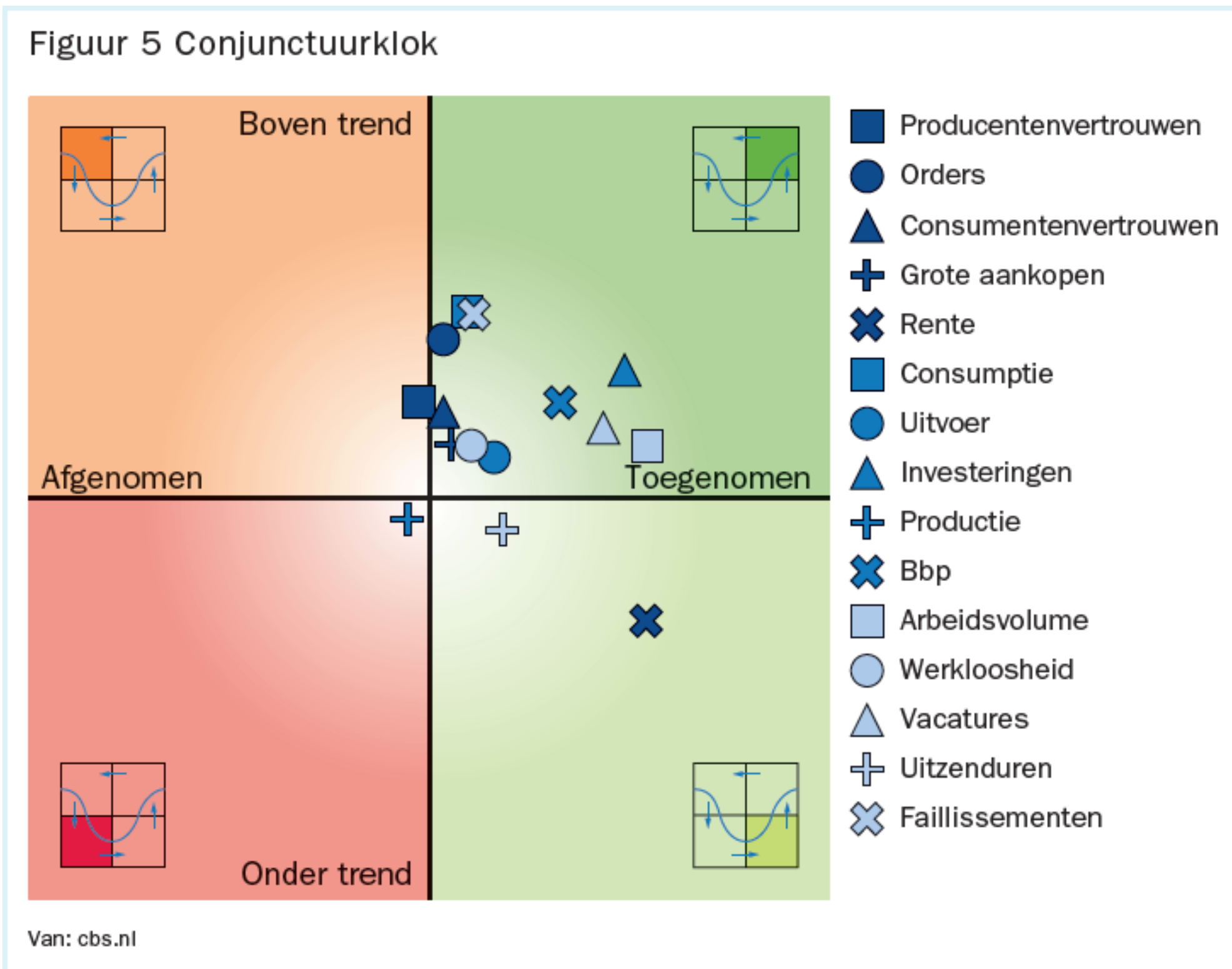
Overheidstekort
(begrotingstekort)

Overheidstekort:

De inkomsten van de overheid zijn kleiner dan de uitgaven van de overheid.

1.1 De conjunctuur

De ontwikkeling van de conjunctuur kun je ook weergeven in de **conjunctuurklok**:

Conjunctuurklok:
Instrument dat op basis van 15 indicatoren de stand van de conjunctuur weergeeft.

Conjunctuurindicatoren:
Indicatoren die iets zeggen over de conjuncturele situatie van een economie.

1.1 De conjunctuur

- Producentenvertrouwen
- Orders
- ▲ Consumentenvertrouwen
- + Grote aankopen

*Vertrouwensindicatoren
(lopen voorop)*

- ✘ Rente
- Consumptie
- Uitvoer
- ▲ Investerings
- + Productie
- ✘ Bbp

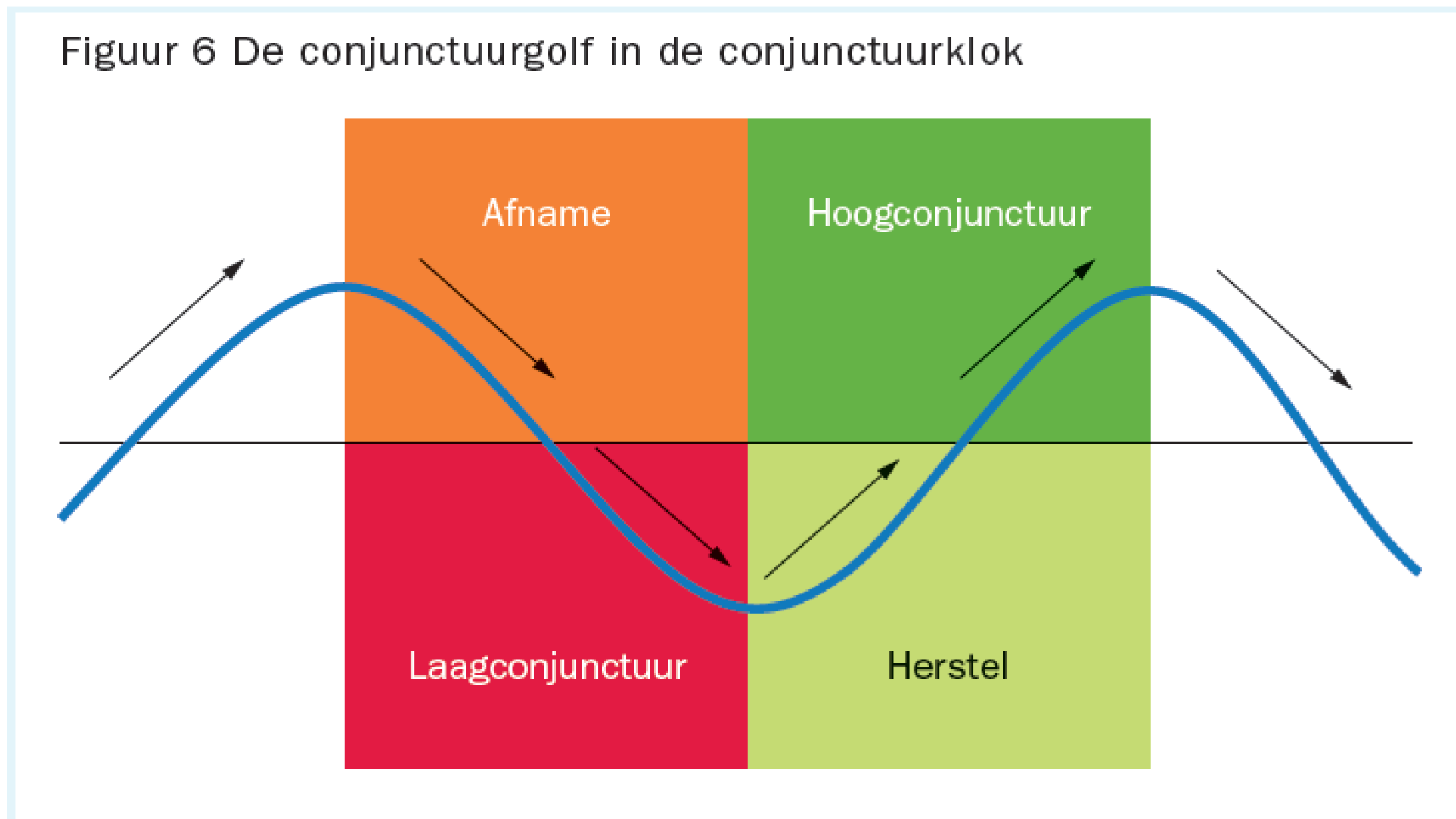
*Economische indicatoren
(feitelijke ontwikkeling)*

- Arbeidsvolume
- Werkloosheid
- ▲ Vacatures
- + Uitzenduren
- ✘ Faillissementen

*Arbeidsmarktindicatoren
(lopen achteraan)*

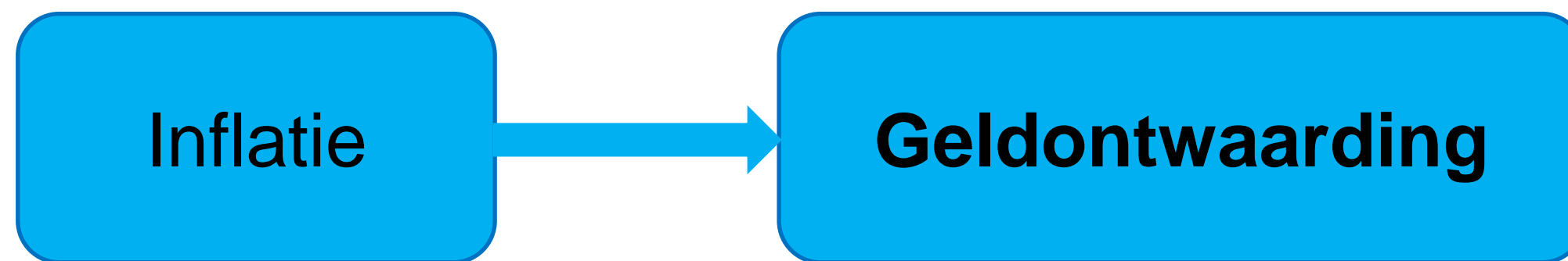
1.1 De conjunctuur

De conjunctuurklok en de conjunctuurgolf houden verband met elkaar:

1.2 Inflatie

Inflatie heeft gevolgen voor de economie.

Het tegenovergestelde van inflatie is **deflatie**.

De koopkracht van geld stijgt juist hierdoor.

Inflatie:

Het stijgen van het gemiddelde prijsniveau.

Geldontwaarding:

Daling van de koopkracht van geld.

Deflatie:

Het dalen van het gemiddelde prijsniveau.

1.2 Inflatie

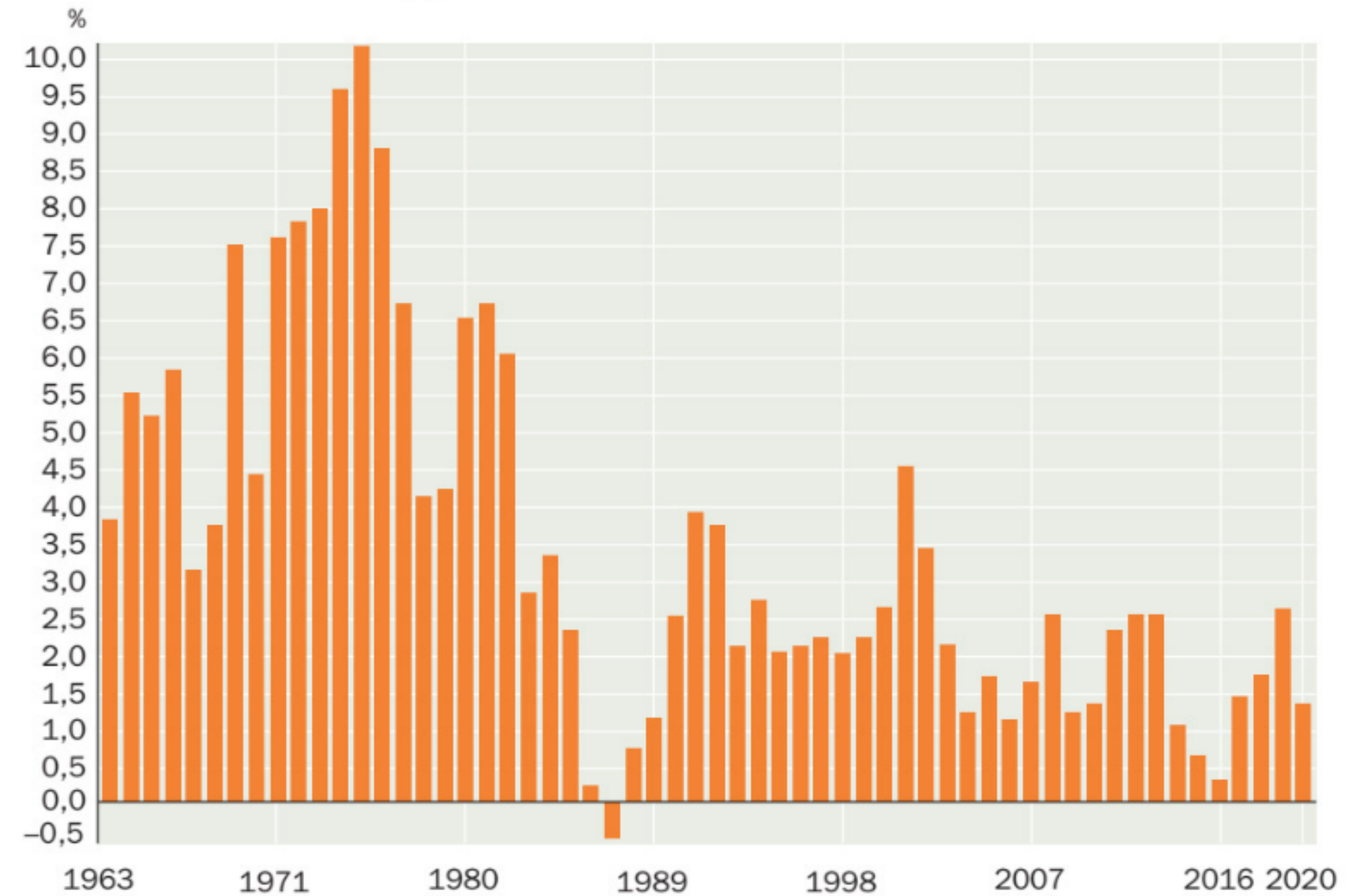
Gevolgen van inflatie:

- Daling van de koopkracht
- Schulden worden minder waard
- Spaargeld wordt minder waard
- Omzetstijging → stijging nominaal bbp
- Verslechtering concurrentiepositie
- Consumptie wordt vervroegd

Inflatie in Nederland

Figuur 9 Inflatie in Nederland

Jaarmutatatie consumentenprijsindex: vanaf 1963

Bron: CBS

Perioden

1.2 Inflatie

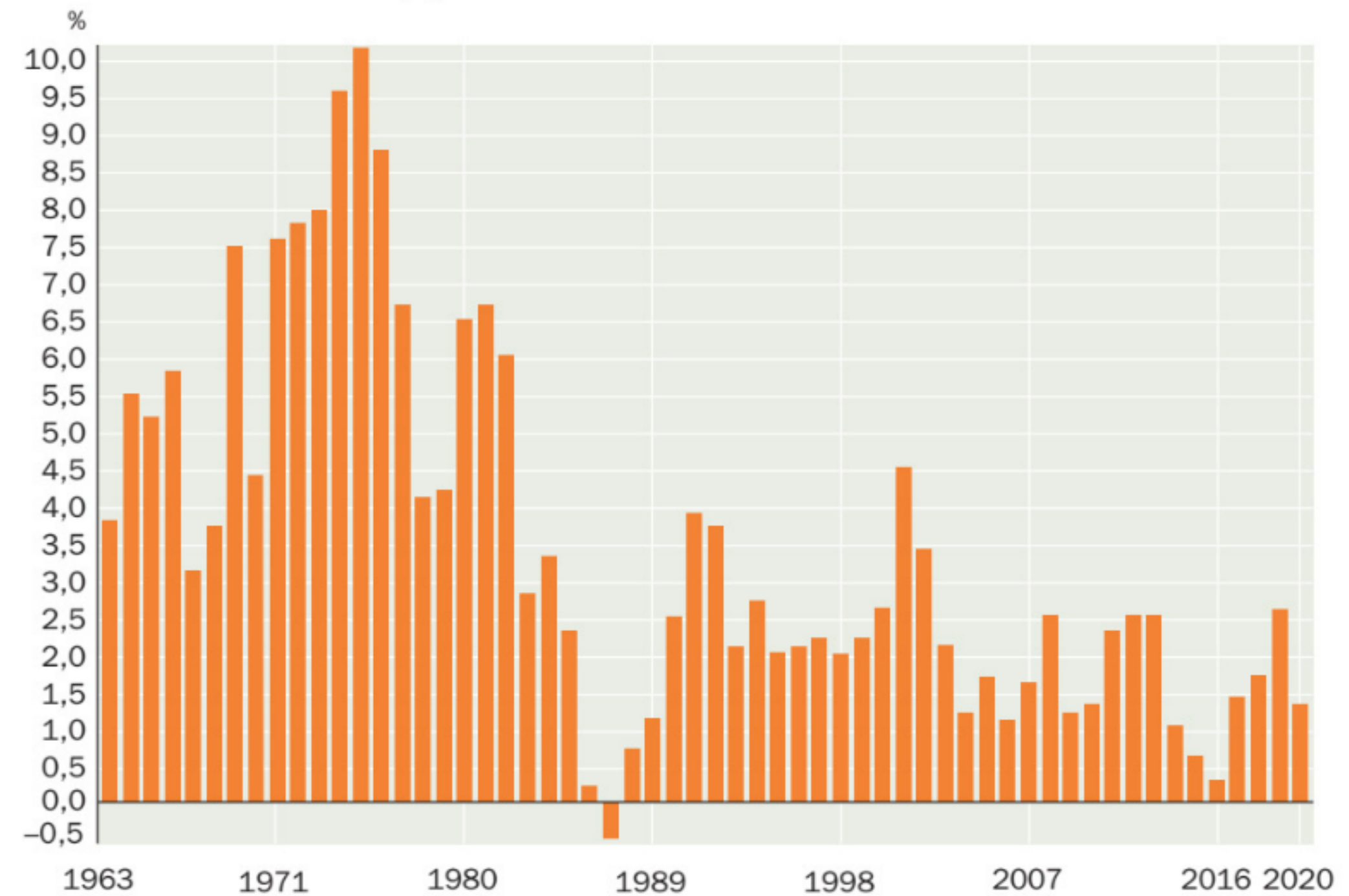
Gevolgen van deflatie:

- Stijging van de koopkracht
- Schulden worden meer waard
- Spaargeld wordt meer waard
- Omzetsdaling → daling nominaal bbp
- Verbetering concurrentiepositie
- Consumptie wordt uitgesteld

Inflatie in Nederland

Figuur 9 Inflatie in Nederland

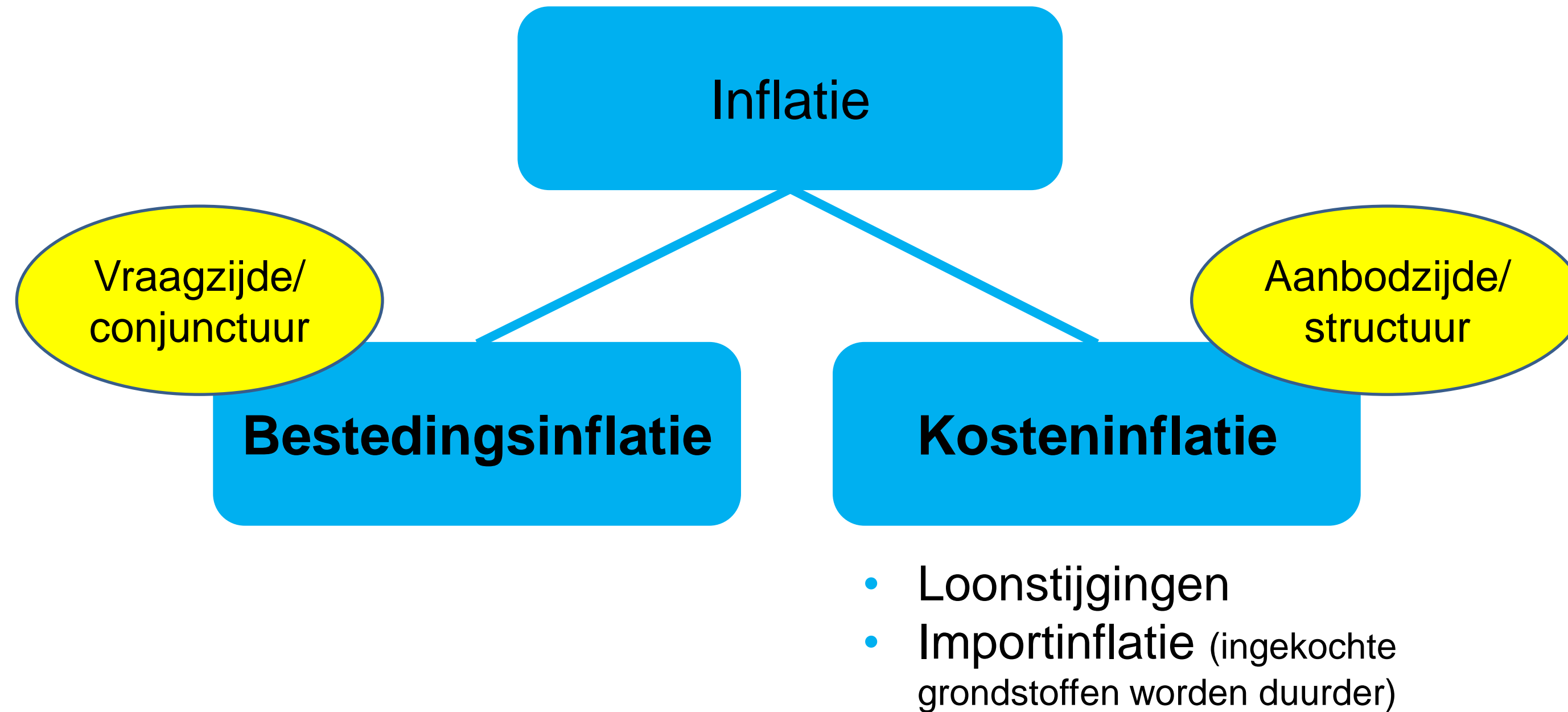
Jaarmutatatie consumentenprijsindex: vanaf 1963

Bron: CBS

Perioden

1.2 Inflatie

Bestedingsinflatie:
Stijging van het prijspeil veroorzaakt door overbesteding.

Kosteninflatie:
Stijging van het prijspeil veroorzaakt door kostenstijgingen.

1.2 Inflatie

Zoals gezegd: inflatie heeft effect op de koopkracht.

Uitkeringen krijgen reëel minder waarde door inflatie. Om koopkrachtdaling tegen te gaan, zijn er verschillende uitkeringsvormen:

- **Waardevaste** uitkering
- **Welvaartsvaste** uitkering
- **Vaste uitkering**

Waardevast:

Inkomen stijgt procentueel evenveel als de inflatie.

Welvaartsvast:

Inkomen stijgt procentueel evenveel als de lonen.

Vaste uitkering:

Inkomen dat nominaal, in hoeveelheid geld, gelijk blijft.

1.3 Arbeidsmarkt

Mensen bieden hun arbeid aan. Het totale arbeidsaanbod noem je de **beroepsbevolking**.

De totale vraag naar arbeid noem je de **werkgelegenheid**.

De werkgelegenheid kan in aantal werkzame personen, aantal banen maar ook in **arbeidsjaren** worden gemeten. Bij het aantal banen tellen zowel voltijd- als deeltijdbanen mee.

Beroepsbevolking:

Alle personen van 15 tot 75 jaar die betaald werk hebben en de werkloze beroepsbevolking.

Werkgelegenheid:

Het aantal banen van werknemers en zelfstandigen en het aantal vacatures.

Arbeidsjaar:

Fulltimebaan op jaarbasis.

1.3 Arbeidsmarkt

Er zijn verschillende oorzaken zijn waarom mensen werkloos zijn. Daarom ook verschillende vormen van werkloosheid:

- Conjecturele werkloosheid
- **Structurele werkloosheid**
- **Kwalitatieve structurele werkloosheid**
- **Frictiewerkloosheid**
- **Seizoenswerkloosheid**

Structurele werkloosheid:

Onvoldoende arbeidsplaatsen omdat de werkgelegenheid niet meegroeit met de beroepsbevolking.

Kwalitatieve structurele werkloosheid:

Werkloosheid omdat mensen onvoldoende/ verkeerde scholing hebben of te ver van de plaats van de gevraagde arbeid wonen.

Frictiewerkloosheid:

Werkloosheid omdat het vaak een tijd duurt voordat een baan gevonden is, of omdat het tijd kosten om van baan naar baan te gaan.

Seizoenswerkloosheid:

Werkloosheid doordat er in het ene seizoen meer werk is dan in het andere.

1.3 Arbeidsmarkt

Op de arbeidsmarkt kun je verschillende arbeidsrelaties onderscheiden. De belangrijkste zijn:

- Werknemers met een vaste baan,
- Werknemers met een **flexcontract**
- **Zelfstandigen zonder personeel (ZZP)**.

Sterke toename van het aantal flexcontracten en ZZP-ers.

Voordeel voor bedrijven: kunnen met flexkrachten en zzp'ers pieken en dalen in de bedrijfsdrukke makkelijk opvangen.

Nadeel voor flexkrachten en zzp'ers: kunnen bij werkloosheid, ziekte of arbeidsongeschiktheid niet terug vallen op sociale verzekeringen.

Flexcontract:

Arbeidscontract met flexibele voorwaarden.

ZZP-er:

Zelfstandigen die geen personeel in dienst hebben en voor eigen risico en kosten arbeid aanbieden op de arbeidsmarkt.